

Håndbok i vederlagsberegning

VEDTATT I HALDEN KOMMUNESTYRE 28.06.2007

Med endring av § 5, fjerde ledd - tredje avsnitt. Vedtatt av Halden kommunestyre 17.12.2009 - PS 2009/113 Fradrag av boutgifter i institusjon - endring.

FORSKRIFT/SOSIAL- OG HELSEDEPARTEMENTETS MERKNADER/HELSETILSYNETS UTTALELSER OG HALDEN KOMMUNES RETNINGSLINJER FOR VEDERLAG FOR OPPHOLD I INSTITUSJON

Håndboken er bygget opp med utgangspunkt i forskriftens enkelte paragraf/ledd, merknader til den enkelte paragraf fra ulike instanser og Halden kommunes retningslinjer kommer som siste punkt under paragrafen/leddet og er angitt innen en ramme.

Dersom det under noen forskrifter ikke står egne utdypninger omkring Halden kommunes retningslinjer, er disse samsvarende med forskriften med utdypninger.

Håndboken er en stadfestelse av dagens praksis innenfor området.

Innholdsfortegnelse:

§ 1. Virkeområdet.....side	3
§ 2. Om vedtaket.....side	3
§ 3. Vederlagets størrelse ved langtidsopphold.....side	4
§ 4. Vederlagets størrelse ved korttidsopphold.....side	14
§ 5. Fradrag i beregningsgrunnlaget.....side	15
§ 6. Tidsrom for betaling av vederlag.....side	19
§ 7. Hvilke tjenester omfattes av vederlag.....side	21
§ 8. Klage.....side	22
§ 9. Ikrafttredelse.....side	23

FORSKRIFTEN**§ 1. (Virkeområde)**

Denne forskrift gjelder vederlag for opphold i:

- sykehjem og boform med heldøgns omsorg og pleie i medhold av lov om helsetjenesten i kommunene § 1-3 første ledd nr. 5.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 1 – Rundskriv I-47/98:

Forskriften gjelder for alle eksisterende somatiske sykehjem som kommunen har for.

Vederlagsforskriften kommer til anvendelse ved opphold i sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie som kommunen etablerer med hjemmel i lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene.

FORSKRIFTEN**§ 2. (Om vedtaket)**

Det skal underrettes skriftlig om at det kan treffes vedtak om betaling i samsvar med denne forskriften. Slik underretning skal gis før eller senest samtidig med at avtale om flytting til institusjon m.v. blir inngått. Underretningen skal gis til beboeren. I de tilfeller hvor beboeren ønsker det eller hvor vedkommende er ute av stand til å motta underretning, skal slik underretning også gis til verge/hjelpeverge eller nærmeste pårørende.

Når vedtak om betaling er truffet skal kommunen straks gi underretning om dette til beboeren. Det skal videre gis opplysning om klageadgangen, jfr. § 8.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 2 første ledd – Rundskriv I-47/98:

Det fremgår av første ledd hvem som har rett til å fatte vedtak om vederlag. I utgangspunktet velger den enkelte kommune selv hvilken instans i den enkelte kommune som skal treffe vedtaket. Det kan være hensiktsmessig for kommunen å ha samme saksgang for alle institusjoner som omfattes av forskriften.

Halden kommunes retningslinjer til § 2 første ledd:

Forskriften plasserer ansvaret til kommunen. For Halden kommunes vedkommende er myndigheten delegert til den enkelte enhetsleder som har en slik produksjon i sin enhet.

Ansvaret for den enkelte beboers oppholdsbetaling er hos enhet som stiller betalingsgaranti eller dekker oppholdsutgiftene. Dette innebærer at den aktuelle enhet treffer førstegangsvedtak om vederlag. Enheten skal følge opp beboer så lenge vedkommende oppbeholder plass i institusjon. Dette innebærer regelmessig vedtak med ny beregning og endring av vederlaget, etteroppgjør for tilbakelagte skatteår, og oppgjør ved fraflytting eller ved død. Det skal foretas årlige oppdateringer av den enkelte beboers økonomi, da vederlagsbetalingen skal være i samsvar med beboers inntekt.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 2 annet ledd – Rundskriv I-47/98:

Underretning om at det kan kreves vederlag skal skje skriftlig og skal skje senest når det gjøres avtale om flytting/innleggelse. Institusjonen vil da ha dokumentasjon på at underretning er gitt. Hvis vedkommende flytter inn/innlegges uten å bli underrettet om dette, kan et eventuelt vedtak om betaling ikke gjøres gjeldende før etter at slik underretning har skjedd.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 2 tredje ledd – Rundskriv I-47/98:

Når vedtaket er fattet skal det straks gis underretning til beboeren, og/eller verge/hjelpeverge og pårørende med opplysning om at vedtaket kan klages inn for fylkesmannen, jfr. § 8.

Vedtak om betaling kan som utgangspunkt ikke endres med tilbakevirkende kraft.

Unntak gjelder:

- 1) Der vedtaket endres til beboerens gunst.
- 2) Når regelverket endres.

I slike tilfeller kan det av praktiske grunner ta tid for kommunen å fastsette nytt vedtak. Det må forutsettes at beboeren, vergen/hjelpevergen og/eller pårørende har fått varsel om endring i bestemmelsene og hva dette innebærer for fastsettelsen av vederlaget.

- 3) I de tilfeller som omhandles i forskriften § 3 femte ledd og merknader til denne.

FORSKRIFTEN

§ 3. (Vederlagets størrelse ved langtidsopphold)

Vederlaget må ikke overstige de reelle oppholdsutgifter. Kapitalutgiftene skal ikke tas med i beregningen av oppholdsutgiftene. Kommunen fastsetter oppholdsutgiftene ved den enkelte institusjon.

Av inntekter inntil folketrygdens grunnbeløp, fratrukket et fribeløp på kroner 6.400 pr. år (fom. 1.1.2010), kan det kreves betalt 75 % årlig. Betalingen skal begrenses slik at enhver har i behold til eget bruk minst 25 % av folketrygdens grunnbeløp i tillegg til fordelene av fribeløpet. Av inntekter utover folketrygdens grunnbeløp betales inntil 85 %.

Kommunen kan kreve vederlag av barn som har opphold i institusjon. En forutsetning for kommunens vederlagskrav er at barnet har selvstendig inntekt. Foreldrenes inntekts- og formuesforhold skal holdes utenfor vederlagsberegningen.

Som inntekt regnes årets inntekter på grunnlag av pensjon, andre løpende trygdeytelser, arbeidsinntekt, næringsinntekt, leieinntekt, renter og annen avkastning av formue, etter fradrag av skatt og gjeldsrenter. Avkastning av erstatning for fremtidige utgifter regnes ikke som inntekt.

Kommunen kan kreve opplysninger om inntektsforhold som er nødvendig for å kunne fastsette vederlaget.

Dersom beboerens økonomiske situasjon endrer seg vesentlig, eller tidligere vedtak viser seg å bygge på uriktige opplysninger, skal saken tas opp til ny vurdering. Viser skatteoppgjøret for foregående år at det ikke er beregnet riktig vederlag, skal det skje et etteroppgjør.

Trygdekontoret kan holde tilbake utbetaling av trygdeytelser og andre samordnende ytelser som legges til grunn for betaling av vederlag etter denne forskrift, jf. folketrygdloven § 22-7.

0 Endret ved forskrifter 18 des 1998 nr. 1335, 5 jan 2001 nr. 34.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 3 første ledd – Rundskriv I-47/98:

Vederlaget skal ikke være høyere enn de reelle oppholdsutgiftene, dvs. institusjonens samlede driftsbudsjett dividert med antall senger/plasser. Kapitalutgifter tas ikke med i grunnlaget for beregningen av vederlag. Inntekter i form av egenbetaling skal også holdes utenfor beregningen. Utgangspunktet er at kommunen fastsetter oppholdsutgiftene for de enkelte institusjonene hver for seg. Følges dette utgangspunkt kan følgelig oppholdsutgiftene bli forskjellig for institusjonene og gi ulike grunnlag for vederlagsberegningen. Ønsker kommunen større likhet i beregningsgrunnlaget kan den fastsette den samme oppholdsutgiften for flere institusjoner av samme type. Den kan f.eks. velge å ha samme oppholdsutgift for alle sykehjem i kommunen og

en annen oppholdsutgift for alle aldershjem i kommunen. Det vesentlige blir at kommunen i slike tilfeller ikke kan fastsette høyere oppholdsutgifter for f.eks. aldershjem enn det som følger av oppholdsutgifter ved det rimeligste aldershjemmet i kommunen. Jfr. 1. punktum. Kommunen plikter ved forespørsel å opplyse hva de reelle oppholdsutgiftene ved institusjonen er.

Alders- og sykehjem anses ikke for å være samme type institusjon i relasjon til oppholdsutgiftene. Det medisinske tilbud ved sykehjem er i utgangspunktet betydelig større enn ved aldershjem. Aldershjem er dessuten sosiale institusjoner hjemlet i lov om sosiale tjenester, mens sykehjem og boformer med heldøgns omsorg og pleie er helseinstitusjoner hjemlet i lov om helsetjenesten i kommunene.

Halden kommunes retningslinjer til § 3 første ledd:

Vilkåret for at det kan kreves inntektsavhengig vederlag etter forskriftens § 3 er at det er truffet vedtak om langtidsopphold jfr. kommunehelsetjenestelovens § 2-1 jfr. § 1-3 pkt. 5, eller sosialtjenestelovens § 4-2 pkt. d. Iverksettelse av vederlagsbetaling forutsetter at beboer har flyttet inn på institusjon, og at enheten har gitt underretning om betalingsplikten, før eller senest samtidig med at avtale om flytting til institusjon blir inngått. Underretningen skal inneholde nødvendig og lett tilgjengelig informasjon. Betalingsplikten utløses ikke før underretning om vederlagsplikten er gitt beboer.

Betaling for korttidsopphold og dag/nattopphold er ikke inntektsavhengig, og reguleres av forskriftens §§ 4 og 6, 2 ledd.

Øvre grense for vederlag - Reelle oppholdsutgifter

Uavhengig av beboers inntekt – og betalingsbegrensningene i § 3, 2 ledd - skal kommunen ikke kreve mer vederlag av beboer enn det institusjonsplassen koster. Øvre grense for vederlag gjelder innenfor de rammer § 3,1 ledd setter. Det vil si at beboere maksimalt skal betale det plassen koster, uansett om reglene om inntektsavhengig øvre grense for vederlag gir et annet og høyere vederlag. Grunnlag for beregning av vederlag er brutto inntekt, etter fradrag for skatt og gjeldsrenter. Det beregnes ikke vederlag av beboers formue. Øvre grense for vederlagsbetaling er “*de reelle oppholdsutgifter*” på den institusjon hvor beboer oppholder seg. Her skal det tas utgangspunkt i foregående års regnskap for denne institusjonen.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 3 annet ledd – Rundskriv I-47/98:

Fra 1. januar 1989 er det fastsatt et fribeløp. Hensikten med fribeløpet er å motvirke at de nye betalingsreglene virket skjerpene i forhold til regler som var virksomme fram til 1. januar 1988. Fribelet fastsettes av Kongen.

Halden kommunes retningslinjer til § 3 annet ledd:

Beboers fribelet utgjør pr. 1. januar 2010 kr 6 400 pr år. Fordelen av fribelet = 75 % av fribelet som utgjør kr. 400,- pr. mnd.

Grunnen til at kommunen tar 75 % av fribelet – og ikke 100 % - er at de siste 25 % beregningsmessig er blitt inkludert når det først er beregnet 25 % av hele grunnbelet.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 3 tredje ledd – Rundskriv I-47/98:

Fastsettelsen av vederlag skal som utgangspunkt skje på grunnlag av årets inntekt/siste ligning.

Barn kan ha inntekt i form av barnepensjon, renteinntekter og annen avkastning av formue. Vederlagsberegningen for barn skal foretas etter de samme bestemmelser som gjelder for andre beboere.

Helsetilsynets uttalelser i forhold til § 3 tredje ledd – Rundskriv IK-25/96

I henhold til vederlagsforskriften § 3 tredje ledd kan kommunen kreve vederlag av barn som har opphold i institusjon dersom barnet har selvstendig inntekt. Ved fostringstilskudd som omtalt i barneloven § 52 er det barnet som er rettighetsinnehaver til bidraget. Barnet får likevel ikke bidraget utbetalt til seg før det fyller 18 år. Det er normalt den barnet bor hos som er bidragsmottaker, jfr. barneloven § 52. 3. ledd. Det er også

bidragsmottakeren som blir skattepliktig for denne inntekten. Etter Helsetilsynets vurdering er derfor ikke et fostringstilskudd som omtalt i barneloven § 52 å anse som barnets selvstendige inntekt så lenge barnet ikke får bidraget utbetalt til seg. Denne inntekten kan derfor ikke medtas i vederlagsberegningen når barnet er i institusjon.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 3 fjerde ledd – Rundskriv I-47/98:

Det er inntektene i innleggelses-/innflyttingsåret som legges til grunn når vederlaget fastsettes. For folketrygdens minstepensjonister uten annen inntekt, vil dette være enkelt. Det skal betales fra løpende trygdeytelser med et beløp tilsvarende 75 % av (grunnbeløpet – fribeløpet) og 85 % av overskytende pensjon. For beboere med mer sammensatte inntekter vil det imidlertid være vanskeligere å fastsette den årlige inntekt. I slike tilfeller kan egenmelding og/eller siste tilgjengelige ligning legges til grunn.

Det er den disponible inntekt som skal legges til grunn for vederlaget. Ligningsmessige inntekter og fradrag tas ikke med. F.eks. skal nettoinntekt av prosentlignet bolig, minstepensjon og særfradrag p.g.a. høy alder ikke påvirke vederlaget.

For næringsinntekter, f.eks. i skog og jordbruksnæring kan det være vanskelig å fastsette inntektene før ved årets utløp. For skogbruksnæring er det også vanlig å foreta gjennomsnittsligning for et visst antall år. Departementet finner det derfor rimelig at inntekten i disse tilfeller baseres på siste offentlige ligning. Før vederlaget fastsettes må det tas hensyn til fradrag for underskudd i næring.

Bestemmelsen i fjerde ledd fastslår avslutningsvis at skatt og gjeldsrenter skal trekkes fra inntekter før vederlaget beregnes. Skattefradraget skal beregnes slik at det forskuddstrekk som legges til grunn så vidt mulig svarer til den skatt på formue og inntekt som utlignes på den skattepliktige for vedkommende inntektsår. Det følger av dette at personer som plikter å betale vederlag etter denne forskrift ikke kan kreve seg trukket i skatt med et høyere beløp enn det som følger av beregnet skattetrekk ut fra forventet inntekt. I de fleste tilfeller vil fradrag kunne foretas i henhold til det trekk som fremgår av skattekortet.

Enkelte beboere mottar andre ytelser fra folketrygden, f.eks. løpende trygdeytelser som sykepenger, attføringspenger eller arbeidsledighetstrygd. Disse ytelsene går inn i inntektsgrunnlaget. Hjelpetønad bortfaller under opphold i sykehjem m.v., mens grunnstønad i de tilfeller dette tilstår, ikke skal regnes som inntekt.

I utgangspunktet er det pensjonærens egen inntekt som skal legges til grunn for vederlaget. Det følger av dette at pensjoner, aksjeutbytte, renter m.v. i beboerens navn skal med. Ektefelles inntekt skal ikke tas med i grunnlaget. I de tilfeller hvor ektefellene har fellesinntekt, f.eks. fra gårdsdrift, leieinntekter, renteinntekt fra felles bankbøker bør beboeren gi opplysning om dette. Halvdelen av fellesinntekten skal i slike tilfeller inngå i beregningsgrunnlaget for vederlaget. Dersom beboeren sitter i uskiftet bo, skal bare halvparten av fellesinntekten legges til grunn. I sistnevnte tilfelle skal beboer ha fullt fradrag for skatt.

Som inntekt regnes ikke gevinst ved salg av egen bolig eller lotterigevinst o.l. Imidlertid vil renter som følge av en økning i formuen anses som inntekt. Det samme vil gjelde renteavkastning av menerstatning og billighetserstatning. Derimot skal renter fra oppsparte kontantytelser fra folketrygden på pasientkonto som disponeres av institusjonen ikke anses som inntekt, jfr. forskrift av 11. desember 1988 om disponering av kontantytelser fra folketrygden under opphold i sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie. Forskriften er gitt i medhold av lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 6-8 jfr. § 6-9.

Renter påløper i utgangspunktet gjennom hele året, men blir påført bankkontoen først ved årets slutt. Kommune kan kreve vederlag for disse renteinntektene. For at ikke bankkontoen skal reduseres ved årets slutt må en derfor ved fastsettelse av renteinntekten legge til grunn et lavere beløp som rentegrunnlag. Kommunen kan avtale med beboer at vederlaget for disse renteinntektene innbetales i januar det påfølgende kalenderår. Dersom kontoen gjøres opp i løpet av året forfaller rentebeløpet til betaling ved oppgjøret.

Som inntekt regnes ikke avkastning av erstatning for fremtidige utgifter. Avkastning av erstatning for tap i fremtidig erverv regnes allikevel som inntekt.

Helsetilsynets uttalelser i forhold til § 3 fjerde ledd – Rundskriv IK-25/96

Felles renteinntekter fra bankbøker som tilhører ektepar hvor en er institusjonsboer:

Ikke alle inntektene til ektepar som har felleseie skal nødvendigvis betraktes som fellesinntekter. Så lenge

ekteparet er gift, har de hver sin rådighetsdel av felleseie. Inntekter som tilfaller en ektefelles rådighetsdel av felleseie er således å betrakte som vedkommendes egen inntekt. Med felles bankbøker mener en at begge ektefeller faktisk disponerer bankbøkene. Dersom bankinnskuddet står i den ene ektefellens navn, er renter av innskuddet ikke å betrakte som fellesinntekt hvis ikke begge ektefeller rår over innskuddet. At en av ektefellene står som eier utelukker ikke i seg selv at begge ektefellene kan ha råderett. Dersom bare hjemmeboende ektefelle faktisk disponerer bankbøkene skal ikke disse renteinntekter tas med i vederlagsberegningen. For de tilfeller der bankbøkene er å regne som felles skal halvparten av renteinntektene regnes som beboers inntekt. Beboer må selv opplyse om hvorvidt innskuddet kan disponeres av bare den ene eller av dem begge. Kommunen har hjemmel i forskriftens § 3, femte ledd til å be om opplysninger vedrørende bankbøker.

Restskatt fra tiden før innflytting:

Dersom beboer får restskatt eller tilbakebetalt penger på skatten for tidligere år hvor vedkommende var på institusjon skal det skje et etteroppgjør. Etter forskriften skal det gis fradrag for "skatt og gjeldsrenter". Med "skatt" menes skatten det aktuelle år. Restskatt fra tiden før innflytting på institusjon er da etter forskriftens ordlyd ikke fradragsberettiget. Se også kommentarene til § 5 fjerde ledd.

Renter fra oppsparte kontantytelser på pasientkonto:

Det sies i merknadene til forskriftens § 3 fjerde ledd bl.a: "Derimot skal renter fra oppsparte kontantytelser fra folketrygden på pasientkonto som disponeres av institusjonen ikke anses som inntekt." Sosial- og helsedepartementet har i brev av 7. juli 1992 til Oslo kommune uttalt: "Renter fra oppsparte kontantytelser fra folketrygden skal altså ikke regnes som inntekt. Dette gjelder uavhengig av om det er institusjonen, vergen eller beboeren selv som disponerer kontoen.... Oppsparte kontantytelser som overstiger $\frac{3}{4}$ av folketrygdens grunnbeløp har institusjonen kun meget begrenset adgang til å disponere over,... Selv om kontantytelsene overstiger denne grense skal midlene ikke regnes som inntekt. Pengene skal overføres overformyndieret eller settes inn på særskilt konto. Imidlertid vil disse midlene bli å anse som formue, slik at renter regnes som inntekt og inngår i beregningsgrunnlaget." På grunnlag av departementets uttalelser må forskriftens § 3 fjerde ledd fortolkes slik at kommunen ikke kan medta i beregningsgrunnlaget renter fra oppsparte kontantytelser fra folketrygden opp til $\frac{3}{4}$ G, mens renter fra beløp som overstiger $\frac{3}{4}$ G kan medtas. *Helsetilsynet vil arbeide for et forslag om en enklere beregningsmåte på dette punkt.*

I utgangspunktet kan ikke Helsetilsynet se at enkelte kommuners praksis med å gi et likt fribeløp på renteinntekter til alle beboere basert på et gjennomsnitt av $\frac{3}{4}$ G x 8 % rente er strid med vederlagsforskriften. Kommunen har med en slik rentesats og slik beregning tatt rimelig høyde for å favne selv de med den best mulige rentesats på bankinnskudd. Det er heller ikke i strid med forskriften å gi alle det samme fradraget så lenge alle får minst det fradraget de har krav på. Kommunens praksis medfører etter vår vurdering at de fleste beboere får et høyere fribeløp enn det de strengt tatt har krav på, både fordi de ikke pr. i dag kan få en tilsvarende høy rentesats på sine innskudd, samt fordi mange ikke vil ha så mye som $\frac{3}{4}$ G inntående på konto som grunnlag for renteinntekter.

Renteberegning:

Etter forskriften skal man ved beregning av renter som skal inngå i beregningsgrunnlaget først trekke fra skatten på disse renteinntektene.

Gaver og forskudd på arv:

Beboer på institusjon kan i forhold til vederlagsforskriften fritt gi gaver eller forskudd på arv. Så lenge det er en reell overføring av midler fra beboer på institusjon kan ikke inntekt fra denne del av formuen (renter og annen avkastning) medtas i vederlagsberegningen etter tidspunktet for overføringen.

Kontoavslutning:

Dersom beboer avslutter sine kontoer kan kommunen bare ta vederlag av avkastningen så lenge midlene ennå tilhørte vedkommende. Gir f.eks. den som er på institusjon bort hele kontobeløpet til ektefelle, pårørende e.l. kan ikke kommunen kreve vederlag på grunnlag av de renter som påløper etter at de reelt er overført fra den som bor på institusjon.

Hvor lenge kommunen kan ta vederlag for inntekter beboeren har:

Kommunen kan kreve vederlag så lenge beboeren er på institusjonen. Dør vedkommende skal det ikke beregnes vederlag for den resterende del av året, herunder gjelder dette de renter som påløper på vedkommendes bankkontoer etter dennes død.

Gevinst ved salg av eiendom m.m:

I merknadene til bestemmelsen er det bl.a. anført: *Som inntekt regnes ikke gevinst ved salg av egen bolig eller lotterigevinst o.l.* Prinsippet bak vederlagsforskriften er å kreve vederlag på grunnlag av den løpende inntekt og ikke fra formuen. Gevinsten ved realisasjon av eiendom enten dette er egen bolig, forretningseiendom, tomter eller annen eiendom skal derfor etter Helsetilsynets vurdering i utgangspunktet ikke medtas i beregningsgrunnlaget ved inntektsfastsettelsen. Det kan imidlertid stille seg annerledes dersom salg av eiendom må anses som en del av vedkommendes næringsinntekt, og det vil være aktuelt hvor virksomheten er av en viss varighet og omfang. Et enkeltstående salg av en forretningseiendom vil falle utenfor dette, og gevinsten av et slikt salg kan derfor ikke medtas i vederlagsberegningen. Imidlertid kan en eventuell renteavkastning av gevinsten tas med ved inntektsfastsettelsen etter vederlagsforskriften.

Premieobligasjonslån:

Et premieobligasjonslån, som er et ihendehaverobligasjonslån, forrentes ikke på vanlig måte da rentebeløpet blir trukket ut som gevinster på et visst antall obligasjoner på samme måte som et pengelotteri. Helsetilsynet er av den oppfatning at premieobligasjonslån må betraktes som gevinster på lik linje med andre lotterigevinster.

Leieinntekter og gjeldsrenter i uskifte:

I henhold til forskriftens § 3 fjerde ledd er det klare utgangspunkt at leieinntekter tas med ved beregning av årets inntekter, mens gjeldsrenter er fradragsberettiget.

I departementets merknader til denne bestemmelsen er det imidlertid angitt en særregel om at der beboer sitter i uskifte skal bare halvparten av "fellesinntekten" medtas i inntektsberegningen. Det er altså den inntekt som ville tilfalt ektefellens del av felleseiet dersom ektefellen fortsatt levde eller arvingenes del ved et eventuelt skifte som ikke skal medregnes i dette tilfellet. Hensynet bak denne regel er at beboer ikke skal føle seg tvunget til å gjennomføre et skifte med arvingene på grunn av vederlagsbetalingen. Beboer skal med andre ord komme likt ut i forhold til vederlagsbetalingen uavhengig om det gjennomføres skifte eller ikke, og vedkommende skal hverken tjene eller tape på å sitte i uskifte når vedkommende kommer på institusjon.

Det sies ikke noe i merknadene i forhold til renteutgifter som knytter seg til den inntekt som kan deles på to.

Etter Helsetilsynets vurdering må retten til å trekke fra halvparten av visse inntekter korrespondere med renteutgifter relatert til denne inntekten. Dersom det skal være samsvar i reglene og beboer ikke skal få en uberettiget fordel av å sitte i uskifte må derfor tilsvarende "halvering" gjelde renteutgiftene. Etter Helsetilsynets vurdering kan derfor kommunen/-institusjonen ved vederlagsberegningen medregne bare halvparten av gjeldsrentene i de tilfeller hvor vedkommende har renteutgifter relatert til inntekter hvor halvparten fratrekkes. Forutsetningen er imidlertid, som ved inntektsberegningen, at dette gjelder gjeldsrenter som ville tilfalt ektefellens del av felleseiet dersom ektefellen fortsatt levde eller arvingenes del ved et eventuelt skifte.

Yrkesskadeerstatning:

Etter Helsetilsynets vurdering skal yrkesskadeerstatning etter folketrygdlovens § 11-8 ikke regnes som inntekt ved beregning av vederlag for opphold i institusjon. Dette gjelder uavhengig av om yrkesskadeerstatningen utbetales som en engangsyttelse eller som løpende ytelse.

Skattefri méndel i krigspensjon:

Se under § 5 femte ledd.

Halden kommunes retningslinjer til § 3 fjerde ledd:

Det er kun beboers økonomiske forhold i form av inntekt etter skatt og gjeldsrenter som er gjenstand for vurdering. Hvis beboer, før eller etter innflytning på institusjon har inngått avtaler som kan ha effekt på vedkommendes økonomi, skal ikke disse tas i betraktning med mindre de reelt sett får effekt.

Beboer som stiller kausjon eller forplikter seg i en eller annen form for garantiavtale og ansvaret manifesterer seg, er dette et forhold som i utgangspunktet er kommunen uvedkommende. Unntaket er der dette ansvaret har effekt på beboers økonomi. Dette vil fremkomme på ligningen for det aktuelle skatteår. Her plikter kommunen å ta hensyn til dette ved etteroppjøret for skatteåret og justere vederlaget etter de tall som fremgår av ligningen.

Konsekvensen av at beboer ikke har noen form for inntekt er at grunnlaget for vederlag bortfaller.

A. Ektefelle m.v.

Hjemmeboende ektefelle:

Det er viktig å være oppmerksom på at det bare kan kreves vederlag for opphold i institusjon innenfor beboers egen inntekt. Det er ikke rettslig grunnlag for å beregne vederlag av beboers ektefelles inntekt eller formue. Ektefelles økonomiske forhold skal dermed ikke undergis vurdering med tanke på vederlagsberegning.

Felles inntekter:

Felles inntekter, så som renter og annen formuesavkastning, leieinntekter og næringsinntekter deles i to. Det er kun institusjonsbeboers reelle eierandel som skal tas med i beregningsgrunnlaget. Det er for eksempel ikke gitt at en bankkonto som står i begge ektefellers navn, og som har midler som tilhører begge, nødvendigvis eies med en halvpart av hver, det er vedkommendes reelle eierandel som skal vurderes. Utgangspunkt og hovedregel er at hjemmeboende ektefelle ikke skal komme dårligere ut enn om vedkommende var enke/enkemann.

Uskifte:

Sitter beboeren i uskiftet bo, skal bare halvparten av fellesinntekten legges til grunn. I sistnevnte tilfelle skal beboer ha fullt fradrag for skatt. Dette er hovedregelen og uavhengig av om beboer og avdøde har livsarvinger (barn) sammen eller ikke. Det er kun beboers inntekt det skal beregnes vederlag av.

B. Inntekt*Etterbetaling av pensjon:*

Dersom etterbetalingen skyldes feil fra pensjonsutbetaler eller er resultat av et tidligere krav, m.a.o. forhold som beboer ikke rår over, vil det virke urimelig å skulle trekke etterbetalingen inn i beregningsgrunnlaget. Det tilrås at etterbetalinger ikke trekkes inn i beregningsgrunnlaget.

Royalties:

Royalties er honorar for utført arbeid som ikke ble utbetalt da arbeide ble utført, men når åndsverket utnyttes/utgis. Royalties betraktes som inntekt og inngår i beregningsgrunnlaget.

Renter:

Problemstillingen ved renter er at disse først legges til kontoen pr. 31.12. hvert år. I utgangspunktet er dermed ikke institusjonsbeboer betalingspliktig for vederlag av rentene før denne dato. Merknadene til vederlagsforskriftens § 3, 4 ledd gir anvisning på to forskjellige praktiske løsninger for betaling av vederlag for slike inntekter. Vederlag av renteinntekter kan enten inngå i månedlig vederlagsbetaling, eller vederlag av renteinntekter kan betales i januar det påfølgende kalenderår.

Dersom institusjonsbeboer krever å få betale inn vederlag av renter ved årsskiftet og ikke i løpet av året, må beboers krav etterkommes av kommunen.

Det anbefales at kommunen inkluderer renteinntekter og annen kapitalavkastning i vederlagsberegningen, med mindre beboer krever å få betale inn vederlag av renter ved årsskiftet. Det skal fremgå av vedtaket om renteinntektene skal betales månedsvise eller ved årets utgang.

Aksjeutbytte:

Aksjeutbytte fra ett år utbetales i det påfølgende skatteår og regnes dermed som inntekt i dette skatteåret, selv om utbyttet er inntjent året før. Eksempelvis vil utbytte som tjenes inn i bedriften i skatteåret 2003 utbetales til aksjonæren i skatteåret 2004 og fremgå av ligningen for dette skatteåret. Ved beregning av vederlag er dermed dette aksjeutbyttet å regne som inntjent og utbetalt på aksjonærens hånd i skatteåret 2004 og skal dermed medregnes i grunnlaget for vederlagsberegningen for året 2004.

I merknadene fremkommer hva som regnes som inntekt. Eksempler på inntekt som ikke fremgår er:

- FTP-pensjon hvis den utbetales månedlig – (FTP) Fellesordning for tariffestet pensjon
- legatutbetalinger
- royalties
- rentedelen av livrente
- avkastning av livsforsikring

C. Økonomisk sosialhjelp

Inntektsbegrepet – avgrensning mot økonomisk sosialhjelp:

Forutsetningen for å kunne beregne og kreve inn vederlag av en institusjonsbeboer er at vedkommende har en eller annen form for inntekt. Jfr. hva som betegnes som inntekt i forskriftens § 3 fjerde ledd.

Økonomisk sosialhjelp regnes ikke som inntekt og faller utenfor beregningsgrunnlaget.

D. Inntekt er ikke*Inntekt er ikke*

I merknadene fremkommer hva som ikke regnes som inntekt. Flere eksempler på ytelser som ikke skal inngå i vederlagsberegningen er naturalytelser. Naturalytelser er f.eks. boretigheter som gratis leilighet, kårbolig, rett til del av produksjon/avling til eget forbruk, eller andre materielle ytelser.

E. Skatt*Fradrag for skatt*

Det skal gjøres fradrag for all skatt som beboer pådrar seg i sin botid, uansett dens opprinnelse. Fradrag skal dermed gjøres for det som i skatteoppgjøret står oppført som "utlignet skatt".

Skatt – beregning eller omberegning av løpende vederlag

Ved førstegangsberregning eller omberegning av vederlag brukes de foreliggende skattedata for det aktuelle skatteår.

Skatt på løpende pensjonsinntekt beregnes ved hjelp av data fra *P40-skjema eller program for oppslag i Rikstrygdeverkets dataregister. Skatt på kapitalinntekter er innkalkulert i skattetrekket på pensjonsinntekten. Inntekter som skriver seg fra etterbetaling før institusjonsopphold unntas fra beregningsgrunnlaget og skatt tilhørende denne inntekten skal holdes utenfor og ikke trekkes fra beregningsgrunnlaget.

Skatteplikten i dødsår

Skatteloven § 2-1 (1): "Plikt til å svare skatt har enhver person som er bosatt i riket".

Det vises til Lignings-ABC 2002, pkt. 10.14.1 Pensjon for dødsår. Pensjon for dødsår, blir innberettet i lønnsoppgavens kode 215. Denne pensjonen er skattefri.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 3 femte ledd – Rundskriv I-47/98:

Kommunen kan kreve at beboeren gir opplysninger om inntektsforhold som kommunen finner nødvendig for å fastsette vederlaget.

Dersom pensjonæren ikke er i stand til eller villig til å gi slike opplysninger og fullmakt ikke er gitt, jfr. annet ledd bør kommunen kunne legge opplysninger fra siste tilgjengelige ligning til grunn for vederlaget.

Halden kommunes retningslinjer til § 3 femte ledd:

Bestemmelsen henspeiler på de tilfeller hvor et nytt vedtak vil gå i beboers disfavør:

- beboer bevisst har gitt uriktige opplysninger om sin inntekt eller fortiet opplysninger som vedkommende bør forstå har betydning
- skatteoppgjøret for foregående år viser at vederlaget i dette året skulle vært høyere

I de situasjoner hvor beboer bevisst har gitt uriktige opplysninger har kommunen rett til å gi et endringsvedtak med tilbakevirkende kraft.

De fleste beboere som vedrøres av vederlagsbetalingen er eldre mennesker, mange er også syke. Evnen til å gi/motta informasjon er varierende. Kommunen må derfor forutsettes å gi en grundig og forståelig informasjon i vedtaket, om at kommunen forbeholder seg retten til å rette etterkrav som følge av feil eller mangelfull informasjon. Dersom bruker ikke er i stand til eller ønsker informasjon om over nevnte forhold er kommunen seg til den etter gjeldende lov, som er juridisk pårørende eller fullmektig for de med samtykkekompetanse. For brukere uten samtykkekompetanse benyttes juridisk pårørende eller hjelpeverge.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 3 sjette ledd – Rundskriv I-47/98:

Ved endring i inntektsnivået, etter innleggelses-/innflyttingstidspunktet tas det på ny stilling til vederlagets størrelse. Hvis den enkelte inntekt skulle stige slik at dette gir grunnlag for fastsettelse av høyere vederlag, skal endringen likevel bare gjelde for tiden etter fastsettelsen av det nye vederlag. Dette gjelder likevel ikke dersom beboeren bevisst har gitt uriktige opplysninger eller fortiet sådanne som vedkommende bør forstå har betydning.

Hvis inntekten blir mindre, f.eks. på grunn av mindre avkastning av formue, må det fastsettes et lavere vederlag. I slike tilfeller kan beboer ha krav på tilbakebetaling fra kommunen av for mye betalt vederlag. Dette er aktuelt når det tar tid før den faktiske endringen av inntektsforholdet får innvirkning på vederlagets størrelse.

Er beboerens skattetrekk for lavt bør kommunen refundere mervederlaget når ligningen for det aktuelle år foreligger.

Dersom beboer får restskatt, har kommunen tatt for mye i vederlag og må tilbakebetale mervederlaget til beboeren. Får beboeren tilbake penger på skatten, må beboer etterbetale til kommunene det som skulle vært betalt i vederlag året før. Kommunen har ikke adgang til å ta direkte dekning i beboerens tilbakebetalte skatt ved motregning, jfr. skattebetalingslovens § 24 jfr. 32.

Det er bare i de tilfelle hvor vedkommende beboer har bodd på institusjon det inntektsåret tilgodehavende i skatt/restskatten skriver seg fra, det skal forekomme noe etteroppgjør. Har beboer ikke bodd på institusjonen dette år, har vedkommende ikke betalt for mye/lite i vederlag og etteroppgjør skal ikke finne sted.

Hvis det opprinnelige betalingsvedtak bygger på uriktige opplysninger eller beboeren fortier opplysninger som vedkommende bør forstå har betydning, kan vedtaket oppheves. Nytt betalingsvedtak kan da treffes og eventuelt gis tilbakevirkende kraft. I slike tilfeller kan krav eventuelt reises mot vedkommendes dødsbo.

Helsetilsynets uttalelser i forhold til § 3 sjette ledd – Rundskriv IK-25/96

Tilbakebetaling av for mye betalt vederlag:

Det skal i henhold til forskriften § 3, 6. ledd foretas ny beregning eventuelt etteroppgjør av vederlagsberegningen der:

1. beboerens økonomiske situasjon endrer seg vesentlig,
2. tidligere vedtak viser seg å bygge på uriktige opplysninger,
3. skatteoppgjøret for foregående år viser at det ikke er beregnet riktig vederlag

Helsetilsynet mener at beboeren har krav på rente på beløp som kommunen tilbakebetaler på grunn av at vederlaget opprinnelig ble satt for høyt. Renten bør være den samme som ved tilbakebetaling av for mye innbetalt skatt.

Hvilke deler av beregningsgrunnlaget man skal/kan beregne på nytt:

A. Ny beregning:

Når det gjelder ny vederlagsberegning med virkning for tiden etter fastsettelse av nytt vedtak kan enhver endring medtas uavhengig av om dette medfører høyere eller lavere vederlag.

B. Etteroppgjør/kontrollberegning:

Forskriften omtaler i tilknytning til ny beregning/etteroppgjør vedtaket om vederlaget *som sådan*, og sonder dermed ikke mellom de forskjellige beregningspostene som danner grunnlag for vederlagsberegningen. Det medfører at alle beregningsposter kan tas med ved en etterberegning, og det er dette samlede beregningsgrunnlag som skal sammenlignes med det som tidligere lå til grunn for den faktiske vederlagsbetaling. I forhold til forutsetningen knyttet til § 2 om at kommunen ikke uten hjemmel kan foreta endringer i vederlaget til ugunst for beboer med tilbakevirkende kraft er reglene følgende:

1. Medfører kontrollberegningen at vederlaget korrekt beregnet skulle ha vært satt **lavere**, slik at beboeren dermed har betalt for mye i vederlag, skal kommunen tilbakebetale dette til beboeren.

2. Medfører kontrollberegningen at vederlaget skulle vært **høyere** kan kommunen bare kreve etterbetaling der dette skyldes at:

- a) skatteoppgjøret for foregående år viser at vederlaget i det foregående år skulle vært høyere, eller
- b) beboeren bevisst har gitt uriktige opplysninger eller fortiet opplysninger som vedkommende bør forstå har betydning

Av hensyn til forutberegnelighet for beboeren bør kommunen opplyse om adgangen til å foreta etteroppgjør, og krav om etterbetaling eller varsel om dette bør også fremsettes så tidlig som mulig og helst samme året som skatteoppgjøret for foregående år foreligger.

Kommunens rett og plikt ved et etteroppgjør:

Dersom nye beregninger viser at vedkommende beboer har betalt for mye i vederlag har kommunen en plikt til å tilbakebetale dette. Viser det seg at beboer etter ovennevnte vilkår blir skyldig vederlag har kommunen etter forskriften en rett - men ingen plikt - til å kreve beløpet. De kan f.eks. ved et tilleggskrav ta hensyn til beboers nåværende betalingsmuligheter, jfr. § 5 fjerde ledd.

Halden kommunes retningslinjer til § 3 sjette ledd

A. Etteroppgjør

Tidsbegrenset rett?

Kommunen skal av hensyn til beboer fremme kravet om etterbetaling snarest mulig etter at skatteoppgjøret foreligger.

Utgangspunkt og hovedregel er at etteroppgjør skal foretas når ligningen og skatteoppgjøret for foregående år foreligger.

Forholdet mellom etteroppgjør og beregning av løpende vederlag:

Vedtak om løpende vederlag er kun en beregning av vederlag på bakgrunn av antatte inntekts- og fradragposter. Det korrekte vederlaget kan først fastsettes i ettertid, når ligning og skatteoppgjør foreligger for det aktuelle året.

Hva er tilstrekkelig dokumentasjon?

Kun utskrift av ligningen er godkjent som dokumentasjon. Selvangivelsen er ikke tilstrekkelig dokumentasjon for etterberegning, da denne vil kunne bli endret.

Folketrygdens grunnbeløp – G:

G fastsettes 1. mai. I hvert skatteår beregnes derfor vederlag i årets 4 første måneder ut fra G fastsatt foregående år, og i de siste 8 med G fastsatt i det aktuelle år. Dette har betydning ved beregning av et gjennomsnittlig grunnbeløp for det året det skal foretas etteroppgjør for.

Gjennomsnittlig grunnbeløp for ett skatteår blir dermed:

4/12 av G for perioden 01.01-30.04 og 8/12 av G for perioden 01.05 – 31.12.

B. Skifte

Skiftelovens § 80:

Der det er lite til overs etter at begravelserutgiftene er betalt vil den som får tilsendt skifteattest etter skiftelovens § 80 ha rett til å ta imot penger – og rett til å avvise krav. Krav skal imidlertid søkes innkrevet. Etter skiftelovens § 80 første ledd, annet avsnitt blir man ansvarlig for avdødes forpliktelser innenfor rammen av de mottatte midler.

Null-boer:

Der boet er uten midler vil det heller ikke bli sendt ut skifteattest. Dersom boet har tilgodehavende for døds måned vil saksbehandler hos Skifteretten kunne opplyse om navn og adresse til den som har betalt begravelserutgiftene.

Skiftelovens § 78:

Arvinger som overtar dødsbo etter skiftelovens § 78 trer inn i alle avdødes rettigheter og forpliktelser. Dette ansvaret er i utgangspunktet ubegrenset både i tid og omfang. Arvingene har imidlertid 6 måneder på å skifte boet og levere melding om falt arv til skattefogden, jfr. arveavgiftslovens § 25. Dette vil si at dødsboet som

hovedregel har en maksimal levetid på 6 måneder. Det vises til arveavgiftslovens § 25 – behovet for å varsle privatskiftende arvinger om kommende etteroppgjør.

Når boet gjøres opp blir det regelmessig satt av noe midler på separat konto for å dekke påregnelige restskattekrav og gravstell. Med mindre arvingene har fått underretning om at etteroppgjør vil bli foretatt kan en ikke ta for gitt at de har satt av midler til evt. krav som følge av etteroppgjøret.

Kommunen skal sende skriftlig fyldestgjørende varsel om etteroppgjør i god tid og innen seks månedersfristen har utløpt til arvingene. Kommunen skal utarbeide skriftlige rutiner for å sikre at kommunens eventuelle krav blir innfordret.

C. Restskatt

Restskatt fra foregående år:

Dersom vedkommende var institusjonsbeoer i det skatteåret skattetrekket var for lavt, vil korrekt vederlag i forhold til endelig utlignet skatt bli regnet ut ved etteroppgjøret. § 5,4 ledd åpner dermed for å gi fradrag for skatterestanser fra år beoer ikke bodde på institusjon. Forutsetningen for at kommunen skal kunne ta stilling til en søknad om fradrag på dette grunnlag, er imidlertid at søknaden vedlegges dokumentasjon på kravets størrelse og den nedbetalingsplan kemneren har laget. Kommunen må ta i betraktning kemnerens rett til å ta utlegg for forfalte, ikke-betalte skattekrav. Dersom kommunen ikke gjør fradrag for restskatten, og beoer finner å ikke kunne betale den i.h.t. tilsendte fakturaer, vil kemneren iverksette påleggstrekk. Effekten av et påleggstrekk er at kommunen er pliktig til å gjøre fradrag for dette trekket før vederlag beregnes: Kommunen har altså valgt mellom enten å gjøre fradrag før kravet går til utlegg, eller måtte vike prioritet. Konsekvensen for kommunen blir uansett den samme, dvs. at vederlaget reduseres. Konsekvensen for beoer av et påleggstrekk blir ekstra renter og omkostninger. Prinsippet om at beoer skal behandles på mildest mulig måte, tilsier dermed at kommunen gjør fradrag for restskattekravet slik at beoer får betalt det uten at påleggstrekk iverksettes, isteden for å avvente et påleggstrekk.

Restskatt - prioritet i forhold til kemneren:

Skattebetalingslovens § 33 nr. 1 jfr. § 5 gir hjemmel for at forskuddsskatt, restskatt, etterskuddsskatt eller annen utlignet skatt som ikke betales i rett tid kan kreves trukket i bla. lønn, pensjon og andre inntekter.

Etter skattebetalingslovens § 33 nr. 2 settes slikt skattetrekk i gang ved at *“det i rekommandert brev eller på annen påviselig måte gis arbeidsgiveren eller den som foretar utbetalingen på vegne av arbeidsgiveren, pålegg om å holde trekkbeløpet tilbake.”* Ifølge lovens § 3 omfatter begrepet *“arbeidsgiver”* også trygdekontoret eller annen *“som utbetaler lønn eller annen godtgjørelse eller ytelse som skal gjøres til gjenstand for forskottstrekk eller kan gjøres til gjenstand for trekk etter pålegg”*.

Skattebetalingslovens § 33 gir kemneren direkte namsmyndighet, dvs. at kemneren kan rekvirere påleggstrekk i skyldnerens utbetalinger. Dette uten å gå veien om utleggsforretning hos namsmannen.

Dersom kemneren tar direkte dekning i beoers inntekter for å dekke skyldig og forfalt skattegjeld må kommunens rett til vederlag vike. Dette skyldes at kommunens krav på vederlag er et ordinært krav om betaling for en ytelse, mens når kemneren tar dekning er dette et namsutlegg, som i prioritet går foran alle andre krav. Slikt skattetrekk må dermed behandles etter vederlagforskriftens § 3,4 ledd.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 3 syvende ledd – Rundskriv I-47/98:

Vederlaget betales ved at trygdekontoret holder tilbake inntil 75 % av trygdeytelser som er mindre enn grunnbeløpet fratrukket fribeløpet og inntil 85 % av det overstigende, jfr. forskriftens § 3 annet ledd. Dette beløpet utbetales av trygdekontoret direkte til kommunen. Det som blir igjen av trygdeytelser overføres til

beboeren. Hvis vedkommende har inntekter utover folketrygden og derfor må betale et høyere vederlag enn hva som dekkes av trygden, dekkes dette direkte av vedkommende beboer.

Forskriftens § 3 syvende ledd viser til folketrygdloven § 22-7 som gir trygdekontorene hjemmel til å holde tilbake trygdeytelser når offentlig myndighet har grunnlag for å kreve refusjon i ytelsene. Folketrygdloven § 22-7 nødvendiggjør et samarbeid mellom kommunene og trygdekontorene om direkte overføring av trygdeytelser i samsvar med fastsatt vederlag for institusjonsopphold til kommunene.

Etter folketrygdloven § 3-27 første ledd, jf. Sosial- og helsedepartementets forskrift av 11. mars 1997 nr 206, kan en del beboere ved tidligere institusjonsopphold ha mottatt uavkortet uførepensjon direkte fra trygdekontoret for at beboeren, som ledd i selvstendighetstrening, selv skal ha ansvar for vederlagsbetalingen. Hvor dette er ønskelig fra beboerens synspunkt kan en slik ordning også praktiseres etter reglene i denne forskrift. Ordningen må sikre at beboeren ikke blir dårligere stilt økonomisk enn han ville blitt hvis det hadde blitt krevet egenbetaling på vanlig måte.

Halden kommunes retningslinjer til § 3 syvende ledd:

Vederlaget innkreves:

Gjennom direkte tilbakehold og automatisk betaling fra pensjoner administrert av trygdekontoret:

Kommunen skal i brev form anmode trygdekontoret om å iverksette et slik tilbakehold. Trygdekontoret administrerer folketrygdens pensjon, stats- sjømanns- og krigspensjon, og forestår den matematiske beregning av vederlag av disse ytelsene. Det beregnede beløp vil bli holdt tilbake fra partens disposisjon og overført direkte til kommunen. Brutto pensjon er imidlertid fortsatt å regne som skattepliktig inntekt på beboers hånd.

Trygdekontoret vil – på P40-skjema og evt. vedlegg - gi skriftlig underretning om bruttopensjon, skattetrekk, fradrag for hjemmeboende ektefelle, krigspensjon m.v.

FORSKRIFTEN

§ 4. (Vederlagets størrelse ved korttidsopphold)

Kommunen kan ta betaling (pr.1.1.2010) med inntil kroner 125 pr. døgn for korttidsopphold og med inntil kroner 66 for det enkelte dag- eller nattopphold.

0 Endret ved forskrift 5 jan 2001 nr. 34.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 4 – Rundskriv I-47/98:

Kommunen kan kreve vederlag for korttidsopphold. Vederlaget skal ikke overstige det beløp Kongen fastsetter.

Halden kommunes retningslinjer til § 4:

Hva er korttidsopphold?

Korttidsopphold særpreger seg ved å være tidsavgrenset, slik at vedtaket angir fra-dato og til-dato. Selve oppholdet kan imidlertid godt være betegnet som “rehabiliteringsopphold” (rekonvalesens), “vurderingsopphold” (nærmere utredning av bruker før videre tilbud). “korttidsopphold” eller annet.

Avlastningsopphold i henhold til sosialtjenestelovens § 4-2 bokstav b er ikke underlagt vederlagsplikt, jfr.

forskrift til lov om sosiale tjenester § 8-2 nr. 3. Dette har sammenheng med

at avlastningsopphold innvilges av hensyn til pårørende, og ikke av hensyn til bruker selv. Hverken bruker eller pårørende skal dermed måtte betale for slikt opphold.

Korttidsopphold gis både i institusjon og boliger med heldøgns omsorg og pleie.

Betalingsreglene

Betalingssetser for korttidsopphold, dagsenter og nattopphold fastsettes ved kongelig resolusjon. Kommunestyret fatter vedtak i forbindelse med de årlige budsjettbehandlinger i tråd med de maksimalsatser for betaling som fastsettes ved kgl. res.

FORSKRIFTEN**§ 5. (Fradrag i beregningsgrunnlaget)**

Dersom den som oppholder seg i institusjon m.v. har hjemmeboende ektefelle eller mindreårig barn, eller helt eller delvis forsørger barn over 18 år, skal det gjøres fradrag i beregningsgrunnlaget.

Fradraget skal minst tilsvare de brutto pensjonsytelser ektefelle/barn ville fått fra folketrygden dersom institusjonsbeoeren var død. Dersom ektefelle/barn mottar egen arbeidsinntekt eller pensjon fra folketrygden, skal de beregnede brutto pensjonsytelser i forrige punktum reduseres krone for krone mot ektefelle/barns arbeidsinntekter og pensjon fra folketrygden.

I tillegg gjøres det fradrag med et beløp som tilsvare 50 % av beoerens brutto offentlige pensjoner etter samordning og 50 % av beoerens brutto private pensjonsytelser.

Fradrag kan også fastsettes på grunnlag av hva som er rimelig ut fra vedkommendes inntekt og forholdene for øvrig.

Dersom det i særlov er gitt bestemmelser om minsteytelse under opphold på institusjon m.v. skal disse legges til grunn.

Fradrag skal skje etter at inntekten er fratrukket skatt og gjeldsrenter.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 5 første ledd – Rundskriv I-47/98:

Dersom vedkommende som legges inn i institusjonen har hjemmeboende ektefelle og/eller barn som blir boende hjemme, må det ved fastsettelse av vederlaget tas hensyn til dette. I slike tilfeller må vederlaget vurderes i forhold til familiens nødvendige utgifter og slik at hjemmeboende familiemedlemmer blir sikret et rimelig økonomisk grunnlag. Det må unngås at hjemmeboende familiemedlemmer kommer i økonomiske vanskeligheter fordi et av familiens medlemmer flytter til/legges inn i institusjon og må betale for seg der.

Halden kommunes retningslinjer § 5 første ledd:*Hjemmeboende ektefelle - vilkår*

Vilkåret for å utløse fradragsrettigheter etter § 5, 1. ledd jfr. 2. ledd er at det foreligger et ekteskap eller et registrert partnerskap. Samboerskap, uansett varighet, utløses ikke rettigheter etter § 5, 1 ledd.

Hjemmeboende barn - vilkår

Vilkåret for å utløse fradragsrettigheter er at beoer er far eller mor til barnet/barna, dvs. at det foreligger fødselsattest eller adopsjonsattest på at beoer er mor eller far til barnet/barna.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 5 annet ledd – Rundskriv I-47/98:

Regelen i § 5 første ledd innebærer at kommunen må beregne hva hjemmeboende ektefelle/barn ville fått i brutto pensjoner fra folketrygden dersom institusjonsbeoeren var død, jf. reglene om de enkelte ytelser i lov om folketrygd av 28. februar 1997 nr 19.

Ved beregningen av fradraget skal brutto pensjoner reduseres krone for krone mot hjemmeboendes arbeidsinntekter og pensjoner fra folketrygden.

Dersom hjemmeboende ektefelle tar ut egen alderspensjon eller uførepensjon fra folketrygden i løpet av den tiden ektefellen er innlagt i institusjon, må det skje en omberegning av grunnlaget for fradraget.

Fradraget er et minimumsfradrag. Kommunen kan beregne et høyere fradrag. Dersom omstendighetene i den konkrete sak tilsier det, bør kommunen fastsette et høyere fradrag enn det som er angitt som minimum, se også § 5 fjerde ledd.

Helsetilsynets uttalelser i forhold til § 5 annet ledd og tredje ledd – Rundskriv IK-25/96

Med virkning fra 1. juli 1995 er forskriften endret slik at fradraget i beregningsgrunnlaget for vederlaget minst skal svare til de brutto pensjonsytelser fra folketrygden hjemmeboende ektefelle ville ha fått om beboer var død. Det skal også gjøres fradrag i beregningsgrunnlaget for andre pensjonsordninger, jfr. § 5, tredje ledd dersom beboer har hjemmeboende ektefelle og/eller forsørger barn. Rikstrygdeverket har i rundskriv Kom. 70/02 - 03 av 29. september 1995 inntatt flere eksempler på hvordan bestemmelsen skal forstås.

Halden kommunes retningslinjer til § 5 annet ledd:

Folketrygdens samordningsfradrag

Når beboer flytter på institusjon, bortfaller samordningsfradraget. Både beboer og hjemmeboende ektefelle får dermed hver sin enslig-pensjon.

Tenkt etterlattepensjon – hjemmeboende ektefelle

Folketrygdlovens § 17-7 jfr. §§ 3-23 og 3-28 gir to alternative beregningsmodeller for tenkt etterlattepensjon. Tenkt etterlattepensjon må følgelig beregnes etter begge modellene. Hvilket alternativ som velges er avhengig av hva hjemmeboende ektefelle kommer best ut med.

Modell 1:

1G
 pluss 55 % av institusjonsbeboers tilleggspensjon
 pluss 55 % av ektefelles tilleggspensjon

Modell 2:

1G
 Pluss ektefelles egen tilleggspensjon

I merknadene til § 5, 2 ledd står også å lese at “*Ved beregningen av fradraget skal brutto pensjoner reduseres krone for krone mot hjemmeboendes arbeidsinntekter og pensjoner fra folketrygden.*”.

Det ektefelle sitter igjen med i tillegg til egen inntekt er dermed mellomlegget mellom denne og det som er beregnet i tenkt etterlattepensjon.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 5 tredje ledd – Rundskriv I-47/98:

Dersom beboeren mottar pensjon fra offentlige eller private pensjons- eller forsikringsordninger, skal det gjøres fradrag tilsvarende 50 % av beboerens brutto offentlige pensjoner (andre enn folketrygdens pensjoner) og/eller 50 % av beboerens private pensjonsytelser.

Helsetilsynets uttalelser i forhold til § 5 annet ledd og tredje ledd – Rundskriv IK-25/96

Med virkning fra 1. juli 1995 er forskriften endret slik at fradraget i beregningsgrunnlaget for vederlaget minst skal svare til de brutto pensjonsytelser fra folketrygden hjemmeboende ektefelle ville ha fått om beboer var død. Det skal også gjøres fradrag i beregningsgrunnlaget for andre pensjonsordninger, jfr. § 5, tredje ledd dersom

beboer har hjemmeboende ektefelle og/eller forsørger barn. Rikstrygdeverket har i rundskriv Kom. 70/02 - 03 av 29. september 1995 inntatt flere eksempler på hvordan bestemmelsen skal forstås.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 5 fjerde ledd – Rundskriv I-47/98:

Forskriftens § 5 fjerde ledd inneholder en bestemmelse om adgang til å gjøre fradrag i beregningsgrunnlaget når dette finnes rimelig etter forholdene. Det åpnes for å fastsette større fradrag på grunn av spesielle omstendigheter. Det er opp til kommunens skjønn å ta hensyn til slike fradrag. For å unngå forskjellsbehandling av kommunens beboere, bør kommunen legge opp til en lik praksis på området.

Ved langtidsopphold kan f.eks. alle beboere gis rett til fradrag for boutgifter i 3 måneder (med virkning fom. 1.1.2010). Beboerne kan derved slippe å oppløse/eventuelt selge boligen sin umiddelbart på grunn av økonomiske problemer. Dette vil antakelig gjøre det lettere for beboerne å omstille seg til en tilværelse på institusjonen. Kommunen bør gi fradrag for nødvendige boutgifter i lengre tid, hvor forutsetningen er at beboeren skal flytte tilbake til hjemmet. Andre fradrag kan også tas med i vurderingen. Eksempelvis kan fradrag gjelde restskatt som er påløpt fordi skattetrekket har vært satt for lavt. Dessuten kan det gis fradrag for faste kommunale utgifter, og utgifter til nødvendig vedlikeholdsarbeider.

For personer som er på korttidsopphold og dag eller nattopphold, er forutsetningen at den som benytter tilbudet skal ha muligheter til å dekke de samme faste utgifter til bolig og husholdning som andre hjemmeboende.

Helsetilsynets uttalelser i forhold til § 5 fjerde ledd – Rundskriv IK-25/96

Etter forskriften § 5 fjerde ledd fremgår det at fradrag kan fastsettes på grunnlag av hva som er rimelig ut fra vedkommendes inntekt og forholdene forøvrig. I merknadene til bestemmelsen angis ingen nærmere kriterier for når ekstra fradrag kan tilkjennes. Dette er overlatt til den enkelte kommunes skjønn. Restskatt fra tiden før innflytting og avdrag fra annen gjeld er aktuelle forhold som kommunen da kan ta i betraktning. Kommunen bør imidlertid ved disse vurderingene legge til grunn en praksis som ikke innebærer urimelig forskjellsbehandling av dens innbyggere.

Frdrag for boutgifter:

I merknadene til forskriften sies det: "Frdrag kan også fastsettes på grunnlag av hva som er rimelig ut fra vedkommendes inntekt og forholdene forøvrig".

§ 5 fjerde ledd er en "kan"-bestemmelse hvor den nærmere rimelighetsvurdering er overlatt til kommunens skjønn. Merknadene til forskriften angir eksempler på hvordan denne bestemmelsen kan (og bør) praktiseres, men disse eksemplene er ikke bindende for kommunen, og gir heller ingen ubetinget fradragsrett for beboer. Kommunene har dermed en *adgang* til å redusere fradraget for boutgifter til det de finner "rimelig ut fra vedkommendes inntekt og forholdene for øvrig".

Halden kommunes retningslinjer til § 5 fjerde ledd:

(Endret med virkning fom. 1.1.2010, jrf. vedtak i Halden kommunestyre 17.12., PS 2009/113)

Kommunen kan gi fradrag for utgifter som beboer har dersom beboeren selv ikke har økonomi til å dekke dem. Kommunen gis adgang til å utvise skjønn ved fastsettelse av betalingen.

Tidsrom for dekning av boutgifter

Startdato for fradrag av boutgifter er den dagen vederlagsplikten inntreer.

Med virkning fom. 1.1.2010 kan fradrag for boutgifter I Halden kommune dekkes inntil 3 måneder for enebolig/leilighet.

Frdrag gis ikke ut over 3 måneder.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 5 femte ledd – Rundskriv I-47/98:

Det presiseres at det i særlov er gitt bestemmelser om minsteytelse under opphold på institusjon. Etter krigspensjoneringslovene av 13. desember 1946 § 3 (militærloven) og § 6 (sivilloven) skal det til en enslig krigspensjonist som får forpleining utbetales så stor del av krigspensjonen at denne sammen med andre pensjons- og trygdeytelser svarer til 37 prosent av den fulle krigspensjon selv om de har tatt opphold i institusjon. Det samme gjelder for en enke som oppholder seg i institusjon og som har pensjon etter krigspensjoneringsloven. Krigspensjoneringslovene vil bli endret slik at det kommer klart frem at krigspensjonistene skal beholde minst 37 % av den fulle krigspensjon under opphold på institusjoner i medhold av denne forskrift.

En krigspensjonist med høyeste krigspensjon - kr. 137 436,- for året - har således rett til å beholde kr. 50 851,- for året. Av dette beløp skal det betales skatt som også må tas med i beregningen.

Eksempel:

B har krigspensjon	kr. 137 436,-
+ "samordningstillegg"	kr. 7 750,-
+ kompensasjonstillegg kr. 500,- til sammen	kr. 145 686,-
Heri trekkes skatt	<u>kr. 40 000,-</u>
Nettoinntekt	

Som krigspensjonist skal B beholde 37 % av kr. 137 436,- = kr. 50 851,- for året. Også av dette beløp skal det beregnes skatt, og av trukket skatt kr. 40 000,- må ca. 1/3 (50 851 av 145 686) regnes å falle på B's del, dvs. kr. 13 300,-, slik at B beholder utbetalt kr. 50 851,- minus kr. 13 300,- = kr. 37 551,-.

Fordeling av B's bruttoinntekt	kr. 145 686,-
Heri trekkes skatt	kr. 40 000,-
B beholder 37 % minus andel skatt	<u>kr. 37 551,-</u>
Betaling for opphold	<u>kr. 68 135,-</u>

Som ikke krigspensjonist ville B ha måttet betale til kommunen

75 % av 32 080 (38 080 - 6 000)	kr. 24 060,-
+ 85 % av 67 606 (105 686 - 38 080)	<u>kr. 57 465,-</u>
Betaling til kommunen	<u>kr. 81 525,-</u>

B beholder da kr. 105 686,- - kr. 81 525,- = kr. 24 161,-

Helsetilsynets uttalelser i forhold til § 5 femte ledd, skattefri méndel i krigspensjon – Rundskriv IK-25/96

Det følger av regelen som er nedfelt i forskriftens § 5 femte ledd at bl.a. krigspensjonister skal ha rett til å beholde minst 37 % av den fulle krigspensjon selv om vedkommende bor på institusjon. Imidlertid kan krigsinvalid med rett til skattefri ménerstatning ha fordel av å få beregnet vederlag etter de regulære regler fremfor denne særregel. Forutsetningen er imidlertid at den skattefrie méndel i krigspensjon ikke regnes som inntekt. I brev fra Rikstrygdeverket til Sosial- og helsedepartementet av 10. juli 1995 fremgår det at det har vært meningen at méndel i krigspensjon skal holdes utenfor vederlagsberegningen, men ved en feil ble ikke dette forhold inntatt ved den siste revisjon av forskriften. Forskriften må derfor, til tross for at det ikke er klarlagt i forskriften eller merknadene, forstås slik at *méndel i krigspensjon ikke er å anse som inntekt etter vederlagsforskriften § 3*. Kommunen må legge til grunn den beregningsmåte som gir det gunstigste resultatet for beboeren. Det vises til beregningseksempler inntatt i Rikstrygdeverket rundskriv Kom. 70/02 - 03 av 29. september 1995.

Halden kommunes retningslinjer til § 5 femte ledd:

Etter krigspensjoneringslovene har den som har blitt ufør som følge av krig rett til krigsinvalidpensjon. Krigspensjonen er underlagt skatteplikt jfr. skatteloven § 5-1 nr. 1. Etter samme lovs § 5-43 pkt. f nr. 4 er imidlertid 20 % av krigsinvalidpensjonen fritatt for skatteplikt (skattefri méndel).

Som følger av forskriftens § 5, 5 ledd med tilhørende merknader, er krigspensjonist på institusjon garantert en viss minstesum til sin disposisjon. Konsekvensen av denne garantiregelen er at en må beregne vederlag både

etter ordinære beregningsregler og etter 37 %-garantiregelen. Dette for å kartlegge hvilken beregningsmodell beboer kommer best ut med. I praksis vil beboer, i det altoverveiende antall tilfeller, komme best ut av det etter de ordinære regler. Garantiberegningen fungerer dermed som en minstegaranti for de med lave pensjonsutbetalinger.

Som det fremgår av oppstillingen blir imidlertid deler av krigspensjonen samordnet bort:

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 5 sjette ledd – Rundskriv I-47/98:

Fradrag etter § 5 skal skje etter at inntekten er fratrukket skatt.

FORSKRIFTEN

§ 6. (Tidsrom for betaling av vederlag)

For langtidsopphold kan krav om vederlag først gjøres gjeldende etter en måned regnet fra innflyttingsdato. Ved flytting direkte fra annen institusjon eller privat forpleining skal tiden for opphold i denne institusjon m.v. medregnes.

Kommunen har adgang til å ta betaling for korttidsopphold og dag- eller nattopphold fra første dag. Betalingens størrelse fastsettes av Kongen, jfr. § 4.

Har beboeren hatt flere korttidsopphold kan kommunen kreve vederlag etter § 3 når vedkommende har vært på institusjon i minst 60 døgn pr. kalenderår.

Plikten til å yte vederlag gjelder til og med den dag institusjonsoppholdet opphører.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 6 første ledd – Rundskriv I-47/98:

Første ledd omhandler betaling for langtidsopphold. Personer som innlegges/flytter inn på institusjon for langtidsopphold etter denne forskriften yter et eventuelt vederlag etter en måned regnet fra innflyttingsdato. Bestemmelsen sikrer vedkommende en måneds betalingsfritak. Perioden beregnes på samme måte som bestemmelsene om fristberegning i domstoloven § 148, slik at dersom A flytter inn i institusjon den 10. januar, kan vederlag tidligst betales fra og med 11. februar. Dersom påfølgende måned har færre dager enn innflyttingsmåneden, ender den betalingsfrie perioden på den siste dagen i måneden. Ved innflytting den 30. januar kan betaling kreves tidligst fra og med 1. mars.

Hvis vedkommende har hatt friperioden i annen institusjon og flytter direkte fra denne til ny institusjon, løper ingen ny friperiode under oppholdet i sistnevnte institusjon. Vedkommende betaler da fra første dag i ny institusjon. Annen institusjon kan f.eks. være sykehus, psykiatrisk institusjon, spesialsykehjem eller aldershjem.

Når en beboer med permanent plass i institusjon som omfattes av denne forskrift legges inn f.eks. i sykehus, skal ikke vedkommende skrives ut fra institusjonen. Oppholdet i sykehus blir å betrakte som en permisjon fra institusjonen vedkommende bor i. Plikten til å betale vederlag løper i permisjonstiden, og opphører først når institusjonsoppholdet avsluttes.

Helsetilsynets uttalelser i forhold til § 6 – Rundskriv IK-25/96

Beregning av tidsrom for betalingen av vederlag:

For beboer på langtidsopphold skal det etter forskriftens § 6, 1. ledd ved utregning av perioden i forbindelse med frimåned tas med den tiden vedkommende var på en annen institusjon. Forskriften har ingen tilsvarende regel for korttidsopphold. For beboer på korttidsopphold skal det derfor ikke tas hensyn til tiden på en annen institusjon. En beboer som blir lagt inn for korttidsopphold har heller ikke krav på "frimåned".

Konsekvensen av at det fattes vedtak om langtidsopphold:

Dersom kommunen fatter vedtak om tilbud om langtidsopphold for en pasient som er på korttidsopphold vil beregningen etter § 6 bli som følger:

- Dersom beboeren på korttidsopphold har fått tilbud om langtidsopphold før vedkommende har vært der 60 døgn i et kalenderår, har beboeren krav på friperiode den måneden langtidsopphold starter.
- Dersom beboeren har 60 døgn på korttidsopphold i kalenderåret før langtidsoppholdet påbegynnes, får vedkommende ingen friperiode. Kommunen kan da ta betaling fra første dag av langtidsoppholdet.

Halden kommunes retningslinjer til § 6 første ledd:

Innleggelse/korttidsopphold i annen institusjon

I løpet av et langtidsopphold kan institusjonsbeoer bli innlagt i sykehus, eller av andre årsaker være fraværende fra institusjonsplassen. Med mindre annet er avtalt mellom beoer og kommunen vil plassen stå til disposisjon for vedkommende, uavhengig av om vedkommende benytter seg av tilbudet eller ikke. Følgen av dette er at beoer er vederlagspliktig for plassen.

Av vederlagsforskriftens § 6 første ledd, fremgår det at krav om vederlag for langtidsopphold først kan gjøres gjeldende etter en måned regnet fra innflyttingsdato. Ved flytting fra annen institusjon eller privat forpleining skal tiden for opphold i denne institusjon m.v. medregnes. Beoere som overføres fra en annen institusjon, har krav på betalingsfrihet i en måned (friperiode) etter innflytting. Dette gjelder likevel ikke beoere som overføres/flytter fra institusjon med vederlagsplikt eller har vært på korttidsopphold

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 6 andre ledd – Rundskriv I-47/98:

Kommunen har adgang til å ta betaling for korttidsopphold og dag- eller nattopphold fra første dag.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 6 tredje ledd – Rundskriv I-47/98:

Når tilbud om institusjonsplass gis, må kommunen bestemme om tilbudet er et korttidsopphold eller langtidsopphold.

Hvis beboeren får tilbud om langtidsopphold skal vederlagsbestemmelsen i § 3 gjelde. Beboeren får da rett til en "frimåned" jfr. § 6 første ledd. Døgnpris skal da ikke betales i friperioden.

Hvis derimot beboeren får tilbud om korttidsopphold, kan kommunen ta betaling fra første dag etter vederlagsbestemmelsen i § 4.

Har pensjonæren hatt flere korttidsopphold med vederlagsbetaling etter § 4, kan kommunen kreve vederlag etter § 3 når vedkommende har vært på institusjon i minst 60 døgn pr. kalenderår.

Halden kommunes retningslinjer til § 6 tredje ledd:

Av vederlagsforskriftens § 6 tredje ledd, fremgår det at for beoere som har hatt flere korttidsopphold kan kommunen kreve vederlag etter vederlagsforskriften § 3, når vedkommende har vært på institusjon i minst 60 døgn pr. kalenderår. Beoere som tildeles fast plass i institusjon i Halden kommune skal derfor ikke ha en friperiode på en måned.

Hvor mange dager er det i en måned?

Denne problemstillingen oppstår både der beoer som har vedtaksdato på andre dager i måneden enn den 1, samt ved avregning for døds måned/utflyttingsmåned ved døde/utflyttede beoere. Halden kommune legger til grunn at ett år består av 360 dager, som utgjør 30 dager pr. måned.

FORSKRIFTEN

§ 7. (Hvilke tjenester omfattes av vederlaget)

Vederlaget skal omfatte kost, losji, nødvendig tannbehandling, medisiner m.v. samt helsetjenester som kommunen organiserer etter lov om helsetjenesten i kommunen § 1-3 andre ledd.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 7 – Rundskriv I-47/98:

I vederlaget inngår dekning av opphold, mat og medisiner foruten tjenester som legetjeneste, fysioterapi og sykepleietjeneste samt nødvendig tannbehandling. Dersom institusjonene har ergoterapeut skal ikke beboeren betale for denne tjenesten.

Stortinget har ved behandlingen av statsbudsjettet for 1995 vedtatt at de ulike finansieringsordningene skal samordnes. Endringen innebærer at aldershjem mv. fra 1.1.1995 får tilsvarende finansieringsansvar for helsetjenester som sykehjem.

Spørsmålet om hvilke tjenester som dekkes av vederlaget blir ulikt besvart for de forskjellige beboergruppene innen samme institusjonstype. Dette kan være naturlig da vederlagsberegningen, livssituasjonen og behovet for tjenester/aktiviteter er annerledes for beboere på dag/nattopphold sett i forhold til de som er på korttids- eller langtidsopphold. Kommunen bør imidlertid tilstrebe en så stor likhet mellom brukergruppene som mulig.

F.eks.:

Vederlaget for dagpasienter skal dekke mat og reiseutgifter. Videre finner departementet det naturlig at dagbrukerne får det samme tilbud om tjenester/aktiviteter som de andre beboerne får i løpet av dagen. I den grad disse ytelsene dekkes av vederlaget for langtidspasienter kan/bør ikke kommunen kreve betaling fra de som er på dagopphold.

Helsetilsynets uttalelser i forhold til § 7 – Rundskriv IK-25/96

Hva vederlaget skal dekke/ hvilke tjenester vederlaget omfatter:

Forskriften skiller ikke mellom hvilke ytelser de ulike beboergrupper skal få dekket gjennom vederlaget. Bestemmelsen er generelt utformet og må anses å gjelde for alle grupper som betaler vederlag i henhold til forskriften. Departementet har i tidligere saker uttalt at bl.a. korttidspasienter bør motta det samme tilbud/de samme tjenester som pasienter på langtidsopphold uten å svare særskilt vederlag. Merknadene til bestemmelsene må forstås som en utfylling og presisering av forskriftens bestemmelser og ikke som nye regler. Det medfører at den konkrete vurdering som er angitt i merknadene ikke må være i strid med selve forskriften. § 7 i forskriften gir en nærmere presisering av hvilke tjenester som skal omfattes av vederlaget. Men det fremgår også av bestemmelsen at oppregningen av hvilke tjenester som omfattes ikke er uttømmende, jfr. ...kost, losji, nødvendig tannbehandling, medisiner m.v. Siden bestemmelsen ikke er uttømmende skal kommunen konkret vurdere hvilke andre ytelser som eventuelt skal være omfattet av vederlaget. Vurderingen av hvilke ytelser dette gjelder kan bli ulik for de forskjellige beboergrupper.

Medisiner:

Etter Helsetilsynets vurdering åpner ikke vederlagsforskriften for at kommunen kan kreve at beboere på korttids-, langtids-, dag- eller nattopphold skal betale medisinene selv. Dette så lenge det klart fremgår av § 7 at medisiner omfattes av vederlaget. Det må gjelde selv om medisinene er rekvirert av lege utenfor institusjonen, med unntak for de tilfeller hvor det er klart at det som er rekvirert står i misforhold til hva som er behovet.

Transport- og reiseutgifter:

I selve forskriften er det ikke nevnt noe om at reiseutgifter skal dekkes av vederlaget. I merknadene til bestemmelsen uttaler Sosial- og helsedepartementet, som et eksempel i forhold til hvilke tjenester som dekkes av vederlaget, at vederlaget for dagpasienter skal dekke mat og reiseutgifter. Departementet har også i tillegg tidligere uttalt at korttidspasienter bør få dekket bl.a. opphold, reise og mat. På bakgrunn av departementets uttalelser, samt fordi bestemmelsen ikke er uttømmende, er Helsetilsynet av den oppfatning at nødvendige reiseutgifter omfattes av vederlaget. Kommunen kan f.eks. derfor ikke kreve en ekstra egenandel av dagpasienter for henting og bringing.

Hygieneartikler:

Vederlaget skal dekke bl.a. kost og losji. Helsetilsynets anser at dette inkluderer personlige hygieneartikler som alminnelig såpe, sjampo, tannkrem, barberartikler o.l. Institusjonen kan således ikke kreve ekstra vederlag for dette. Dersom beboeren imidlertid ønsker å bruke andre typer/merker enn det som institusjonen kjøper inn må beboeren selv betale for dette.

Vask og reparasjon av privat tøy:

Helsetilsynet mener at nødvendige utgifter til vask og stryking av privat tøy faller inn under det som vederlaget skal dekke. Det samme gjelder nødvendige utgifter til enkle reparasjoner av privat tøy som ikke forutsetter spesiell kompetanse, som f.eks. sying av knapper o.l.

Egenandel ved bruk av helsetjeneste:

Vederlaget skal dekke egenandel ved bruk av nødvendig helsetjeneste som faller inn under § 1-3 annet ledd i lov om helsetjenesten i kommunen. Når det gjelder spesialisthelsetjenester står det ikke noe i forskriften og merknadene om dette. På bakgrunn av at bestemmelsen ikke er uttømmende og vurderingen kan bli ulik for de forskjellige beboergrupper er Helsetilsynet av den oppfatning at i alle fall beboere på langtidsopphold bør få dekket egenandel for spesialisthelsetjenester gjennom vederlagsbetalingen. Det samme bør gjelde beboere på korttidsopphold dersom vedkommende har vært på institusjonen i 60 døgn i kalenderåret og kommunen krever vederlag etter reglene i § 3, jfr § 6 tredje ledd.

Halden kommunes retningslinjer til § 7:

I vederlagsforskriftens § 7 står eksplisitt at nødvendig tannbehandling er en av de ytelser vederlaget skal omfatte. Spørsmålet om utgiftsdekning til tannbehandling blir gjerne reist der beboer ikke ønsker å bytte sin ordinære tannlege med den kommunen stiller til disposisjon, og heller ikke har økonomisk grunnlag for å betale regningen etter besøk hos sin ordinære tannlege.

Utgifter til tannbehandling- utover nødvendig tannbehandling:

I vederlagsforskriftens § 7 står eksplisitt at nødvendig tannbehandling er en av de ytelser vederlaget skal omfatte. Her må de imidlertid skilles mellom A) de som har krav på tjenester etter lov om tannhelsetjenesten med forskrifter, særlig forskrift av 24. mai 1984 § 2 og B) "alle andre".

ad. A) For gruppen eldre, langtidssyke og uføre i institusjon gjelder at de skal ha tannhelsetjenester vederlagsfritt. Dette inkluderer tanntekniske arbeidere. Helsetilsynet bruker forskrift til lov om tannhelsetjenesten analogisk, og kommer til at "nødvendig" i vederlagsforskriften gjelder de samme forholdene.

ad. B) For personer som ikke faller inn under nevnte lovbestemmelser, og som ovenfor er omtalt som "alle andre", gjelder at de har krav på tjenester i den grad tannbehandlingen kan defineres som "nødvendig".

FORSKRIFTEN**§ 8. (Klage)**

Vedtaket om vederlag kan påklages til fylkesmannen, jfr. forvaltningsloven § 28, § 29, § 30, § 31, § 32, § 33, § 34. Klage kan også fremsettes av nærmeste pårørende og verge. Lov om sosiale tjenester § 8-7 (fylkesmannens kompetanse i klagesaker) får anvendelse ved klage på vederlag for opphold i institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjenester etter lov om sosiale tjenester.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 8 – Rundskriv I-47/98:

Vedtaket om fastsettelse av vederlag etter forskriften kan påklages. Klagen sendes til det forvaltningsorgan som har fattet vedtaket, se merknader til § 2 første ledd. Klageinstans er fylkesmannen. Dette gjelder uavhengig av hvilket organ innen kommunen som har truffet vedtaket. Fylkesmannen kan etter forvaltningsloven § 34 prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye omstendigheter.

Vedtaket om vederlag kan påklages av beboeren, dennes nærmeste pårørende og verge. Også andre som måtte ha rettslig klageinteresse kan klage,

jfr. forvaltningsloven § 28. De "nærmeste pårørende" kan f.eks. være ektefelle, samboer, barn, foreldre eller søsken.

FORSKRIFTEN**§ 9. (Ikrafttreden)**

Denne forskrift trer i kraft 1. juni 1995. Fra samme tid oppheves forskrift av 21. desember 1988 nr. 1149 om vederlag for opphold i institusjon m.v.

Sosial- og helsedepartementets merknad til § 9 – Rundskriv I-47/98:

Forskriften gjelder fra 1. juni 1995. Endringene fastsatt ved forskrift av 18. desember 1998 gjelder fra kunngjøringstidspunktet i Norsk Lovtidend.